

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio I. Delectatio speculativa de ipsa cogitatione rei malæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

SUBSECTIO I.

Delectatio speculativa de ipsa cogitatione rei mala.

SUMMARIUM.

1. Delectatio morosa speculativa de ipsa rei illicita cogitatione vel cognitione;
2. Vel ejus modo, inventione, aut artificio &c
3. Per se loquendo mala non est; secluso periculo labendi in aliam delectationem, vel consensum mortalem.
4. In Dubio autem, an delectatio sit speculativa, an vero practica de ipsa re mala cogitata, judicandum est ex cogitantis affectu, ad solam cogitationem, vel ipsam rem magis propenso

Regula.

Delectatio morosa speculativa tantum, de ipsa cogitatione, cognitione, speculatione rei illicita, aut de re rei illicita modo, inventione, artificio, aut objectu formale, & ratio delectandi minime est ipsa res illicita, sed solum rei illicita cogitatio vel modus, per se mala non est, secluso periculo labendi in aliam delectationem, vel consensum mortalem. Communis cum S. Thom. supra cit. Explico.

§. 1.

Mala non est delectatio vel gaudium de ipsa cogitatione, cognitione, speculatione rei illicita.

Ut si legens, studens, Confessiones excipiens intelligas varias peccatorum species, modos, & artificiosos, gaudeas, & oblecteris, non de peccatis, sed de peccatorum cogitatione, vel cognitione acquisita. Ratio est. Quia talis est delectatio, quale est objectum: sed objectum hu-

ius delectationis, nimirum ipsa cogitatio vel cogitatio rei malæ, per se minimè mala est; quia intellectus naturaliter fertur in objectum suum ut verum, quòd æquè reperitur in rebus bonis, & malis; nec minus intellectui bonum est verum seu veritas de malis, ac de bonis rebus: ergo &c.

§. II.

*Aut de rei illicita modo, inventione
artificio &c.*

28 **U**T si legens libros, spectans comediant, duellum, pugnam injustam, contemplansque miros & artificiosos modos ac inventiones furandi, hominem occidendi, foeminam decipiendi, sponsam rapiendi &c. oblecteris, non de ipsis rebus malis factis, vel faciendis, sed solum de modo vel inventione curiosa, subtili, artificiosa &c. *Ratio iterum est.* Quia tunc voluntas non delectatur de malo, ut malum est: sed de aliqua ratione boni in malo seu peccato inventa & considerata, utpote curiosa subtili inventione, dexteritate, fortitudine, quæ æquè reperiri & oblectare possunt in rebus bonis ac licitis. Quin fieri potest, quòd cogitatio vel modus delectet, et si ipsa maximè displiceat. Ita enim, cum audimus narrari furta, fraudes, insidias, mirabili dexteritate patrata, ridere solemus, & delectatione affici: non quòd de malo gaudeamus, sed quòd curiosa naturaliter delectent. Sic spectans duellum, vel aliam rem malam, potes delectari, & ridere, quòd subtiliter & ingeniosè aliquid agatur, etiamsi factum ipsum maximè detesteris.

§. III.

§. III.

Per se mala non est.

EX se enim omninò indifferens est ejusmodi²⁹
 Speculativa delectatio, potens esse bona vel
 mala. 1. Bona ac optima erit, si ita delecteris ob
 finem bonum, puta in ordine ad docendum, Con-
 fessiones excipiendum, ad tibi vel proximo ma-
 lum cavendum. 2. Mala venialiter erit, si sit otio-
 sa, curiosa, levis, ad nullum bonum finem directa.
 3. Mala mortaliter erit, si ita delecteris, aut ad fi-
 nem mortaliter malum v. g. ut peccatum imite-
 ris; aut si adsit *periculum labendi in aliam delecta-
 tionem, vel consensum mortalem*, quod maximè
 timendum in re venerea. Unde 4. voluntaria talis
 speculativa delectatio in imaginatione de rebus
 turpibus & obscœnis, (seculo omni bono fine,
 qui mentem alio diverteret) practicè loquendo,
 semper peccatum mortale est. Uti rectissimè ad-
 vertit *Tambur. l. 10. c. 1. n. 8.* Ratio est. Quia de-
 lectatio de imaginatione rerum turpium, practi-
 cè & moraliter loquendo, nunquam sistit in sola
 imaginatione, sed ex se, propter sympathiam &
 connexionem potentiarum naturaliter concitat
 motus inordinatos appetitûs sensitivi, atque ipsam
 commotionem libidinosam spirituum genitali-
 um. Quid enim magis commovet hominem ad
 turpia, quam ipsa turpia seriò imaginari? Cùm er-
 go eam commotionem libidinosam nunquam li-
 ceat procurare, nunquam etiam licebit talia turpia
 imaginari, etiam cum sola speculativa delectatio-
 ne imaginationis: idque non solum positivè vo-

lendo, sed etiam negativè permittendo, eadem omninò ratione, quã supra dictum de motibus malis *permisissis*.

§. IV.

Quid sentiendum in dubio?

30 **I**N dubio autem, utrùm delectatio revera sit speculativa de sola cogitatione, an vero practica de ipsa re mala cogitata, dijudicandum erit ex cogitantis affectu, juxta has duas Regulas. I. Si delectatio oriatur ex affectu ad ipsam cogitationem, eò quòd cogitans nihil ad res cogitatas afficiatur, sed solum ad speculationes illas & inventiones, signum est, delectationem esse de ipsa cogitatione tantum. Hujus autem iterum duplex indicium est: unum ex habitu; si nimirum cogitans ejuscemodi speculationes vel inventiones æquè libenter, vel libentius mente agitet in rebus bonis, ac in malis: alterum ex fine & occasione talis delectationis. Si enim cogites de rebus illicitis occasione licita, vel ad finem bonum, v. g. ad concionandum, docendum, scribendum, disputandum &c. & veram doctrinam affectus delecteris, vel gaudeas, in dubio certò præsume, te delectatum de ipsa cogitatione inculpate. II. Si vero delectatio oriatur ex affectu ad ipsas res cogitatas, eò quòd cogitans potius afficiatur ad ipsas res malas, v. g. luxuriam, vindictam &c. quam ad earum speculationes, vel inventiones, signum evidens erit delectationem capi de ipsa re cogitata. Hujus porrò, ex opposito, iterum duplex est indicium. Unum ex habitu; si cogitans ejuscemodi specu-

speculationes vel inventiones libentius ruminet in rebus malis, quam in bonis; alterum ex occasione ipsius delectationis: si enim ex occasione mala, v. g. aspectu turpi, vindictæ cupiditate &c. ortum habuit, signum est, esse de ipsa re mala cogitata. Alteram Regulam certissimam tradit Sanchez. citat. l. 1. o. 2. n. 7. Si nimirum cogitans reflectat vel non reflectat, sive cogitet se cogitare.

SUBSECTIO II.

Delectatio de re materialiter tantum mala, ejusve desiderium.

SUMMARIUM.

1. Illicitum est delectari de re mortaliter mala secundum se.
2. Non item sub aliqua ratione boni
3. Desiderare, verò rem materialiter malam semper illicitum est.
4. Excepta pollutione merè & purè naturali.

Regula.

Illicitum est delectari de re materialiter mala secundum se, non item sub aliqua boni ratione: desiderare verò semper illicitum est, excepta tamen pollutione merè naturali. Sic Doctores citandi.

§. I.

Illicitum est delectari de re materialiter mala secundum se:

Utpote de pollutione, fornicatione adultério, homicidio, blasphemia, perjurio &c. factis inculpate in somno, ebrietate, amentia, ex ignorantia vel errore invincibili. Ut si cognovisses foeminam, invincibiliter putans esse tuam: